

בגמרא לרומא נקטה וה"ה לאינד ומיהו אפשר דשאני תפילין דהוי בכלל פושע
 ישראל בגופן לפי שמניחן סמוך לגופו משא"כ בשאר מצות ומש"ה כי מיחנע מיניה
 מחוס בזיוף אע"ג דהוי בכלל פושעי ישראל מ"מ בכלל פושעי ישראל בגופן לא הוי
 ואעפ"כ מפשע דברי רבינו נראה ללא ס"ל כפי"ר ת"א אלא בכל גוונא הוי פושע
 כשאינו מניח תפילין אפילו אינו גומע

(ג) הוא בכלל פושעי ישראל בנופן לכך צריך כל אדם להיות זרין בהן: מצותן להיוסף עליו כל היום אבל מפני שצריכין גוף נקי שלא יפיה בהם וצריך שלא יסיה דעתו מהן בעודן עליו ואין כל אדם יכול ליוהר בהן על כן נהגו שלא להניחם כל היום ומ"מ צריך כל אדם ליוהר בהן להניחן בשעת ק"ש ותפלה: (ד) קטן היודע לשמור תפילין אביו חייב לקנות לו תפילין לחנכו: **רח** (ה) חולדה מעים (ג) ונשים ועבדים פטורין

לכך צריך כל אדם שיהא זכיר במצות תפילין ומה שיאמר רמיהו ביד קצת אנשים
 היינו כדא"ר שמעון בן אלעזר (שבת קל:) כל מצוה שלא מסרו ישראל עצמם עליה
 בשעת השמד עדיין היא מרובה בידם והא דאמרין ביירושלמי מפני מה לא החזיקו
 בה מפני הרמאים ה"פ מפני מה לא החזיקו העולם להיות מניחין תפילין כל היום
 כשרים וגלמנים צעירים כן היה הדבר ראוי ששם ה' נקרא עליו. מפני הרמאים
 שהם הרשעים ומניחין תפילין לרמות בהם העולם ולכאורה נראה שביאור דבריו
 כמ"ס רבינו ירוחם וז"ל פי' שלא החזיקו בהם להניחן כל היום מפני הרמאים אבל
 בשעת תפלה בלא אחד משראלי נקרא מפושעי ישראל אם לא יניחם ע"כ אבל
 כשתדייק דבריו משכביו הרא"ש הם כמו שכתבו התוס' בפרק כמה עומנין
 (מט י) דה"פ מפני מה לא החזיקו גלמנות בלדם המניח תפילין וקאמר מפני
 הרמאין שהיו מניחין תפילין לרמות בני אדם וכ"כ בטה"ת: וכתב עוד הרא"ש
 דהא דאמרין (שם) תפילין צריכין גוף נקי כאלו שבעל כנפים לא יהיה להם
 כאלו שאלה שוכל לומר משינה ומספחה כמוהו דכיון שאירע לו גם כשתפילין
 מסתמא היה שומרן בטהרה וכן פי' התוס' והר"ן בפרק כמה עומנין וכתב הרא"ש
 והאידנא שאין רגילין להניחן אלא בשעת תפלה בקל יכול אדם לומר בלוחש שיש
 וכך הם דברי רבינו: **קטן** היודע לשמור תפילין אביו חייב לקנות לו תפילין
 לחנכו ברייתא בס"פ **קטן** חולב הגזול (מב י) ופי' רש"י לשמור תפילין שלא
 יבגס בהם לב"ה ובס"ה כחז דהיינו שיהא נקי לשמור אותם בטהרה כאלו שבעל
 כנפים כלומר שלא יושן בהם ולא יפוח בהם וכ"כ סמ"ק: **כתב העיטור** מסכתא
 לן דהאי קטן גדול בן י"ג שנה ויום ח' הוא והבין ראיה לדבריו ואינה ברא
 להוציא הברייתא מחשופה דמשמע דקטן ממא קאמר וכ"ג דעת כל הפוסקים שכתב
 קטן סהם דמשמע דבקטן ממא מיייר (ב):

לח חולה מעים צפרק כל הכסר (קי:) מימרא דרב יהודה וכחז הר"א
כתשובה כלל ד' סי' א' שמי שבריא לו שאינו יכול להסתכל בלא
הפחה מוטב שיעבור וזמן התפלה ממה שיתפלל בלא גוף נקי ואם יראה לו שיוכל
להעמיד עצמו בגוף נקי בשעת ק"ש בין אהבה וק"ש יניח תפילין ויברך לנטות הוא
דעדיף מעובדא דרב (ברכות יד:) דאמר שלומא הוא דעוית: (ב"ה) וכתבו רביע
בשימן פ': כתב המרדכי שחלה פטור מן התפילין והביא ראיה לדבר ומיחא א"פ
אמאי נקט ר' יהודה חולא מעיס לימא סתם חולה ומלאתי (בשם א"ח בשם הר"ם):
(ב"ה) כצ"ל מצאתי להרשב"ם מצטער ומי שאין דעתו מיושבת פטור שהמניח אסור
להסכיח דעתו מהם עכ"ל ולפ"ז אפשר לפטור כל חולה אם הוא מצטער ור' יהודה
דנקט חולה מעיס אמר באינו מצטער: **וְנִשְׁיִים** ועבדים פטורים משנה צפרק
מי שמתו (כ') ויהיז טעמא בגמרא משום דהוי מ"ע שהזמן גרמא
וכל מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות: וכחז הר"א ש"ס בבל' תפילין ואת"ג דקו"ל
כר"ע דאמר (עירובין כו') לילה וזמן תפילין מ"מ שבת ויו"ט לאו וזמן תפילין:
כתב הכלבו בשם הר"ם שאם רצו הנשים להניח תפילין אין שומעין להם מפני
שאין יודעות לשמור עצמן בנקיות עכ"ל. ובספר א"ח הקשה עליו
מדאמרינן דר"פ המוצא תפילין (סג) דמיכל בת כושי (פי' שאול) היתה מניחה
תפילין ולא מיחו בה חכמים ולי"ג שטעם הר"ם כמו שכתבו החס"ד דליתא בפסוקתא
שמיחו בה חכמים ופירשו הם דטעמא משום דתפילין צריכין גוף נקי וגשים אין
זריות ליוהר ור"ם רצה לחוש לדברי הפסוקתא: (ב"ה) וכתבו רביע
וכתב עוד הכלבו בשם הר"ם ועל הצמורים ששאלת אשר מהרהרים תפילין
בשעת קריאת שמע לא יניחו תפילין ואפי' חולי מעים אסור להניחם
וכל שאינו יכול לשמור שלא יפיה בהם אסור כל שכן שלא יכהג בהם קלות הא"ל
בתאות נשים עכ"ל ותמהני דהא הניא צפ"ב דסוכה (כו:) רבי יוסי אומר קריאת
לעולם חולצין מפני שרגילים בטומאה ופירש"י שרגילים בטומאה קס"ד שם א"ח ור"א
קרי

ומשמע דבקטן ממש מיירי עכ"ל וכן תופכים החום בפשיטות כפ' מי שמחו (ד' ס"א)
 אפי' אינו אלא בן י"ג שנה היודע לשמור חפיליו אצלו חייב לקנות לו חפיליו וכן
 פסק בהעיוור במקום שחולקים עליו כל הפוסקים ומ"ס דכן נהגו אפשר דלא נהגו
 אפי' היה בן י"ג שנה אלא שאי אפשר לתקן פירצה זו אבל בקטן הלומד תלמוד דיוקט
 ו חייב לקנות לו חפיליו לחנכו מדבריהם ודלא כהרב בהגהתו דאוסר ככלפ"ד :
 ו באינו מטער דאי במטער בחליו ואין דעתו מיושבת עליו אפילו סתם חולץ נמי
 : בפרק מי שמחו (דף כ') ויהיב טעמא בגמרא משום דמ"ע שהזמן גרמא הוא :

משנה
 י' עד שירא בר מצוה דהיינו בן י"ג שנים ויום אחד :
 י"ז בסיון זה וראיתי בא"י שכתב דברי המרדכי והביא ראיה לדבר ממדרש ילמדנו רבינו יג'

ישיבה
 מפני כך אין אנו מניחין אותם כל היום כמו שקי' הס נוהגין . ומ"ש בתוספתא לכן צריך לך
 אדם לסתות וריו בן מדינה דגמורא ולמנוס קאמר לא לפיכחוב קאמר מדע לך דלס כוונת
 רבינו כמ"ס ב"י הכי הו"ל לרבינו למכתב צריך כל אדם לסתות וריו בן וכל מי שאינו וריו בן
 הוא בכלל פושעי ישראל ומולא כתב כי אלא כתב כל מי שאינו מניחין משמע שאינו מניח
 מפשעיתו שהוא מנוס מהלס . ומס שמעיים מ"א צריך כל אדם ליסר בשעת ק"ס ב' גס ג
 למנוס ולזריות קאמר לומר שס לא יניסס אפי' בשעת ק"ס מפני שאינו יכול ליסר ממנוס
 שיקרא מפני זס פושעי ישראל בריו ורבינו לא שס למרסו כיון שכר כתב שמונין כך אין אנו
 מניחין אותם כל היום ודו"ק : (ד) קסן הוידע לשמור תפילין פי' שכל יום ולא יפוס בזה ולא
 יכנס בזה לב"ס (ופיון וב"י שכל' ילישע דריו המרדכי עס דריו רב יסורא ע"ס) :
ס' דח (א) חולא מפעיים ופסיוס ב' פטורין . מולס מפעיים אפי' אינו מלכטער משוס דתמלין

פני גוף קיי כאלו שיש ושאר הכול דוקא כשחלשער דשאר מתוך כח
 ופסו ופסו מכם : (ב) גשים ופסיוס משוס דלס מלזס פסס שמומן גימאל דלס שבת ופ'

האחרת כי פסול' היא לרעת ר"ת בלא אלו הקצוות עכ"ל כלומר דאם כתב אות
אחרת ואח"כ הקצוות הוי שלא כסדרן ויגזו ואח"כ כתב בשם הרי"א"ס דרוקא
דנל ימין מעבד לעינן כסדרן אבל לא הקוץ דבלא הקוץ כזה נמי יו"ד ומשמע
דאם ב"ר דלענין הלכה לא פסס דעמ"ס האגור בזה ומ"ה לא זכרו בש"ע אלא

אֲדָרְבָּה מִשְׁמַע בָּסִי לִיכְ שֶׁכֶּל שְׁלֹחַן מִקְנֵה
יִידִי'ן שֶׁעַל הַשִּׁיבִי'ן וְכִיּוֹלָה כֹּהֵן מוֹנֵעִין
וְחִיטּוֹק יוֹדֵעַ לִקְרוֹתוֹ מִהֵב לִיה תִּיטּוֹק וְלֹא
הָיָה שֶׁלֶּא כַסְדֵּרן מֵאֲחֵר שְׁלֹרֶת הַלּוֹת הוּא
וְהַלּוֹת וְהַלּוֹת שְׁלֹרֶת הַלּוֹת הוּא

א 6 גדול (6) שכר מצות

הוא בכלל א פושע
ב ג מצותן להיותם עליו כל
נקי שלא יפיה בהם וש
יבנה יבנה יבנה יבנה יבנה

אדם יכול ליהדר בהם בנהלה
ומ"מ צריך כל אדם ליהדר
ק"ש

לוח קו"ף:

דח (א) שזמן גרמא. דהא [°] שבת

ו"ט לראש חודש חסון : שבו בן י"ג (7) שנים ויום א' [בעל ה

דח מי הם חייבין בתפילין והפסוקים . ובו יג

ב' מי שבריו לו שאינו יכול להתפלל בלא הפחה מוטב שיעבור ו

גוף נקי [וט"ל ס' פ'] ב ואם יראה לו שיוכל להעמיד עצמו בנזק
בין אהבה לקריאת שמע ויברך :

ג. נשים ועבדים פטורים מתפילין מפני שהוא מצות עשה (א) ש

ל' א פושעי ישראל צופין . ודוקא שאינו מיתקן בשביל צווי מלוא חבל הירח
והר"ן ומרדכי" [°] עססי" ל"ח : ב רבנו שלא להניח . משמע חלף

בב"י לחד פ' ומ"ע כ' במשו' שתיקו' להדיח' שנית במנחה ע"ס: ג. חייב אביו. ה.

דח א אפילו אין לו נער. אפילו הולך בשווקים וברחובות פטור [כ"מ. בחולין] היה מותר לא היה רמי ב"ח מפקיע נפשי' מ"יה וכו"מ בח'ו' כתו

מנהיג עולמו בקדושה יותר מדאי והיה יודע היטב לזהר ע"ל משמט דשאר פרוס [°] לא יניח תפילין [כ"ה ס"ח ס' תשע"ו] ועס' ל"א וס"ס ע"ד : ב

באר היטב
ממנו הגג: (ג) שטטק"ז ג"ץ. ר"ד שיהיו התמים נוגעים בנזק האחריות וכל אחד נפרד

[illegible]

מוסל אס לא חייב שמעניז"ג ב"ץ. וכל רעוב לתקנם אחר כך ואפי' בתפילין מועיל חיקוק ואי' במדון וכי"מ ונשכנע"ג ועיין ט"ז (ובס' צדוק שאמר מביא פוסקים רבים לפסול אס לגלות דברי הר"מ אס הוסקרו על ה' זנינו שהזכירו בשם' המסור' ר' ב"מ' אגבם בחזונו מסוה"ג) הנה

והם ב' מקטרגים גדולים והוא גם כן סוד של שטענ"ז ב"ך כי ב"ך גם כן שם של מקטרג אלה הם כמו חרב וחנית להללם מהם :

דו (ה) שר: בשם איתא רמאריך ימים. ובשמואל רבא איתא שהוא מונטה שהוא בן עזר שולט' זו ושעונויו ומחלים לו. ובי' הראש' אס זהיר בחפילין דק זכות מברעמו. גה מונה מברעמו. שאין לך גדול מזה עשה יוסר מתפילין. קרש המדבר ואינו שומע. או

חייב להגיע תפילין לכל אינו שומע ואינו מזכיר אין מוחין בידו מלהניחם אם רואה. ע"ת ו
 מי ל"ם. והבאר היטב אשר לפני לא המחזיק היטב ע"ש: (ב) בגמרא דרוקא שאינו מניחם כשר
 הוא לנחת אחרים היינו אף על פי שיש לו ידיו מלאות אף על פי שיש לו ידיו מלאות אף על פי שיש לו ידיו מלאות

היה זה המלחמה האחרונה בין ישראל וירדן. המלחמה הסתיימה ב-1949, כאשר ישראל ניצחה. המלחמה הייתה אחת מהמלחמות הקשות ביותר בהיסטוריה של ישראל, והיא הייתה אחת מהמלחמות האחרונות בהן ישראל נלחמה.

לח (ה) מחסילין. מי שביטל מאי תפילין משאמת חולי ועברו עליו למ"ד יום שלא הייחס אם כשהוא

שזין התמזין בתקופה הראה כעין יחרון אלוהיות קצומה בין השעין ופסול עביל מ"ש שם, ולכאורה נודע ביחודה חלק י"ד ש"ע שכתב שאין אלה יחורה פוסל וע"ש ואין להאריך כאן: שם (ו) אחר שגם להמ"ש ולא ברע הפסולא מפסול שאינו מוקף גויל בסי' ל"ב סעיף ט"ו דמכשירין ליה בנכחה בכשרות: ש

בזה ה' האמרין במחזותי דחטרי דחית' פירש רש"י שגזר שחאל' של החי"ת יהיה קו בולטת למעלה במקל ור"י זיני וחטוטרת על גביהן ועיני כבדי ר"ס זה : שם (°) דלית וזיין ולח עשה. ע"כ הוה דברי הכי' בש עשין הוה הוספ' מדברי ש"ת עד ומכח בספר יראים שחזר לדברי הכי' בשם ריחא"ש ע"ש : שם (°)

[illegible]

יגד נכוח מריתח ע"ש חז"ל וחידו' הכח דחזקתן ע"י הרדיוס וכו' נשע' החיה חקיקוהו ולא חבטתה
 העוט מש"ס ליכא נ"י משום שלא חזקתן ארץ קשה דח"כ ה"ל חק תוכות כדק"ל כס"י ל"ב דכל ביבא דעל א"י פסוק
 ביבא חקיקו ה"ל חק תוכות וע"ש כנב"א ח"כ ל"ב. וי"ל דלא ה"ו חת"י חללא ביבא שקודם הגרדיו' ה"י פסוק
 ארבע ו"ו חתום מש"ס ח"כ ל"ב ויבגול חת"י ארבע וי"ל דלא ה"ו חת"י חללא ביבא שקודם הגרדיו' ה"י פסוק

[illegible]

עשויה ע"פ שעה ר"ח ח"מ ע"פ שעה ר"ש' הוזה עשוי וכשר ולא הולרד תקנו רק ללחץ גס דעה ר"ח מחלה היה כשר אין כלן חק תוכות כן כ"ל ובהם נתקש' כפרי מתגרים בזה ודוק: עיין בזה ע"פ שעה ר"ח ר"ק כ' לו שכתב והמנ"א בשם ריא"ס פסלו ח"מ' העשוי בדלת וי"ו והשיב שגנה הוזה כו' ע"ש שדרכי חק

באין: **שם** (°) שיעש' במוק הגג ללד, משמע שזה כשנ' תירוש' ח' א' דפספס' הוא שאין מחויב, ח' ב' החי' חל' מק' הכולט' למעלה ונראה שנתאחר רגל שמאלי' של הח' זה לא מיקר' כתר: **שם** (°) זויני' וג' הרג' מנעל' הנור' ואין כאן ח' כלל לא לרש' ולא לר"ת דרש' אין דין ח' כלל כקטעוטרות וגם לר"ת

פסול דיעבד ואין מועיל חיקוק. בהפילין משום שלא כסדרן משא"כ בהטעוטרות כינוי לא התבטל האורז כגון ומטעוטרות חף לר"ת אינו ח' לפי שאינו תרובע מ"מ לרש"י הוי ח' וכשר דיעבד ומועיל דיעבד חיקוק. בהפילין מועיל חיקוק. וזה בזה משום שלא כסדרן כיוון דגם מטיקרא הוי אורז האות

[illegible]

כמו שזכרנו וירואו על ח"ש בספק^ב בשם המ"ע ושם בחולו תמיים היירי כמו שזכרנו שם: **שם** (ל) ויירי
 יזרח ויירי כמו שזכרנו: **שם** (ז) וידע שאין להעמיד, "כ"כ ח"ע ס"ה" א' חולי תמיים שאין יכול לשמור
 עיון מנ"א שם: מ"ח מתיבא שם מ"ה חולי תמיים יזרחו מ"ה חולי תמיים יזרחו מ"ה חולי תמיים יזרחו

חמה כמ"ש מ"א בשמו אח"י : (ס"ק ג) לריד כוי ואם חין כוי פסולים עכ"ל דס"י

שם ה"ה רפואה אם לא תיבן שטענ'ג' ג"ץ . דלג כמ"ס בש"ע דמכשיר אפי' לא תי
נונים וכו' בס' ע"מ על סוף דבריו במה שמכשיר אי ידע'י דכתבן מומחה . וז"ל נ
מחמ' נעשה בהכשר ואח"כ נסתלק (ר"ל בנינו החינו) שאין לחסול ז' דבורה וי

רש"י כזה ח וסוף דלמדין במנחות אר"ה חזינא לספרא דוקנא דהוי חטרי
וס"ל לרש"י דחטרי הוא לשון חוטרא דהיינו מקל לכן ס"ל דיש לעשותו מרובע וס

מענה חבן ר"ת מפרש חטרי ל' חטוטרוי של גמל לכן צעיקן (ב' זיניני' וחטוטט
צענין שהחטוטטורות צמקומו עומד ר"ל אס היה עשוי כז' ד' דהיינו שחטוטטרוי
א"כ ימחוק הדג"ת ולא יניח ממנה כ"א סוף א ראש) הדג"ת יונעם בזה ור

עומד החטוטרות במקומה . אלא אם היתה כזה ד' שהחטוטרות סופה בלא
ימחק קלט מן הדלת' ויעשה זיזין ככל הרי החטוטרות עומדת שלא במקום הרא'
לעיל' קלט מן הדלת' ואלא החטוטרות עומדת בלא חטוטרות

מז"ן. והנה דמהי ממוקד קצת הדג"ת וכן בע"י שימחוק כנ הדג"ת דהא בע"י
שנעשה בפסול כמזוהר לעיל הי' ל"ב סעיף י"ז וי"ח. והדג"ת כלה נכתבה בפסול
נעשיית הדג"ת דהא איבער כשכתב דג"ת היה גומר הח"ת כדעת רש"י ע"י מק

עשה נלד שמאל זיין ועשאה כר"ת מ"מ הדל"ת נכתב בהכשר דהא אפי' עשאה כחי' בשר וכ"כ בתשובת עבודת הגרשוני סי' פ"ב : אין קשור לה כתר . ואותו מקל

לו זמן הנהגת תפילין. ובו ג' סעיפים :

א מנחת מ"ד
ב ראש השנה י"ז
ג טור ד ה"ה
ד סוכה מ"ג

א אגורל (א) שבר מצות תפילין וכל מי (ב) שאינו מניחם הוא (ג) בכלל פושעי ישראל (ד) יבגופן : **ב** * ימצותן להיותם עליו כל היום אבל מפני שצריכים גוף נקי שלא יפית בהם וישלם יסית דעתו מהם ואין כל אדם יכול לזהר בהם נהגו שלא להניחם כל (ג) [א] היום ומ"מ צריך כל אדם לזהר בהם (ה) להיותם עליו (ו) * בשעת ק"ש (ז) ותפלה : **ג** * הקטן (ח) היודע לשמור תפילין בטהרה שלא יישן וישלם יפית בהם הגה ושלא ליכנס בכן לבית הכסא (רס"י פתח לולב הגזול) חייב באר היטב

[א] היום. עכ"ל וכן כתבנו בזה לעיל ס"ס ל"ד ע"ש. ונראה דע"ש לא דוקא וס"ה ערב יו"ט שח"ל שלפי הטעם שכתבנו קדושת שבת והיינו משום דתוספת שבת דאורייתא דא"כ גם תוספת יו"ט דאורייתא כמ"ס הג"י סי' רס"א ע"ש. ועיין בשו"ת שמש נדקה חלק א"ח סי' ו' וסי' ח' שכוונת דליכא איסורא בזה מדינה והנהגה להניחם מדע"י קודם שתחול קדושת שבת אין מוחין בידו אך שם בסיוע ו' כתב בשם המקובל מהר"ר בנימין כהן ז"ל ששאל לכמה

(א) שבר. כש"ס היתא דמחרין ימים. ובשמואל רבא היתא שהא מוצתה שהוא בן עה"ב וסחין גיהנם שולטת בו ושעונותיו נמחלים לו. וכתב הרמ"ם ח"ס זהיר בתפילין כף זכות מכתבתו. ואם פשע בהם כף חובה מכתבתו שחין לך גדול במצות עשה יותר מתפילין. חרש המדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר חייב להניח תפילין אבל אינו שומע ואינו מדבר אין מוחין בידו מלהניחם ח"ס רוצה ע"ת וכ"כ

בשיורי כנה"ג סימן ל"ח. והבאר היטב אשר לפני לא העתיק היטב ע"ש : (ב) בגופן. ודוקא שאינו מניחם בשביל ביזוי מצוה אבל הירא להניחם משום דבטי גוף נקי ושמה לא יזהר בקדושתן אע"ג דעבירה היא בידו דבכל יוכל לזהר בהם בשעת ק"ש ותפלה מ"מ לאו בכלל פושעי ישראל הוא הרמ"ם : (ג) היום. ומ"ע כתב שהיקן להניחם שנית במנהגה. ובערב שבת לא יניחם של"ה. ויניח תפילין דר"ת במנהגה :

בשיורי כנה"ג סימן ל"ח. והבאר היטב אשר לפני לא העתיק היטב ע"ש : (ב) בגופן. ודוקא שאינו מניחם בשביל ביזוי מצוה אבל הירא להניחם משום דבטי גוף נקי ושמה לא יזהר בקדושתן אע"ג דעבירה היא בידו דבכל יוכל לזהר בהם בשעת ק"ש ותפלה מ"מ לאו בכלל פושעי ישראל הוא הרמ"ם : (ג) היום. ומ"ע כתב שהיקן להניחם שנית במנהגה. ובערב שבת לא יניחם של"ה. ויניח תפילין דר"ת במנהגה :

ביאור הלכה

משנה ברורה

* מצותן וכו'. עיין בפמ"ג שמשפך ח"ס מן החורה חייב כל היום או מן החורב די ברגע אחד שמניח ומדברין כל היום ובטלוש עכשיו שאין לנו גוף נקי ומביק דעיקרן של דברים דאם לא הניח יום א' כלל לתפילין ביטל מ"ע ובהניח רגע עליו קיים המצוה אבל מצוה מן המצוות מן החורה להיותן עליו כל היום וכו' עיין שם. ובספר ישועות יעקב פסק דמן החורה מצותן כל היום עיין שם. ועיין בפמ"ג ח"ר שמואל מדבריו דמי שידע שיש לו גוף נקי אין לו לפטור ח"ע ממצות תפילין כל היום. ופשוט דכוננו ח"ס יודע שיוכל לזהר ח"ע ג"כ מהיפך הדעת דהיינו עכ"פ משחוק וקלות ראש כמו שכתבנו לעיל בכלל כ"ח ע"ש. ועיין בספר מעשה רב שכתב דאם חושש לזהר דפני הכריות מותר בשל יד לבד. ומ"מ טוב לעשות של ראש קטן והרצועות יהיה ג"כ מכוסות מליך בשל יד לבד עכ"ל ואשרי המקיים כדיו כמחשבו"ל פמגילה כ"ח שאלו תלמידיו את ר"א במה הארכת ימים א"ל וכו' ולא הלכתי ד"א בלא חורה ובלא תפילין : * בשעת ק"ש ותפלה. ומ"ע כתב בהשגחה שהיקן להניחם שנית במנהגה ובע"ש לא יניחם של"ה : * קטן וכו' נראה פשוט דלדעת המחבר ח"ס מחלוקה טעם לא קנה חביו עבורו תפילין כגון שלא היה יכול לשמורם בטהרה וכו' ועשה כנו בן י"ג שנים ויום אחד שוב אין על חביו מצוה חינוך דאיש הוא וחייב מעצמו בכל המצוות ואם איש עני הוא כל ישראל חייבים בזה וכמו שכתב בס"מ בסק"ד :

(א) שבר. שכל המניחן מחרין ימים בעוה"ז שנאמר ד' עליהם יהיו כלומר אותם שנושאים שם ה' עליהם בתפילין יהיו ומוצתה שהוא בן עה"ב ואין ח"ס של גיהנם שולט בו וכל עונותיו נמחלים לו. טור בשם השמואל רבא : (ב) שאינו מניחם. פי' אפילו מניחם הוא רק לפרכים וכ"ס ח"ס מבטל תמיד ממנו זה והפמ"ג הביא בשם כ"ל דאפילו מי שביטל מהתפילין יום אחד הוא ג"כ בכלל פושעי ישראל : (ג) בכלל פ"י. ודוקא שאינו מניחם בשביל שהמצוה בצויה בעיניו אבל הירא להניחם משום דבטי גוף נקי ושמה לא יזהר בקדושתן כראוי אע"ג דעבירה היא דבכל יוכל אדם לזהר בשעת ק"ש ותפלה (א) מ"מ לא הוי בכלל פושעי ישראל. וכ"ס ח"ס המצוה תמיד חביבה עליו וזהו שיהיה גוף נקי אך עתה חיה ליה חונם חולי שאין גופו נקי לכו"ע אין עליו דין פושעי ישראל כלל. ודע דכתב הב"ח דאפילו ח"ס ח"ן המצוה בצויה בעיניו אך ממנו נלהניחם מפני ציטול מלאכה או שאר הפסד ממון או מחמת עגלות (ב) ג"כ הוא בכלל פ"י בגופן אך דיש חילוק ביניהם לענין עונש ע"ש. וד"ז הוא חוכמת מגולה לחותן אנשים שמפני עגלותן מצוי שיהיו תפיליהן מונחין על מנתן ולא על הקרקפתא וגם הש"י ח"ן מונה על מקומו כדין דהלא זה הוא כמי שלא הניח כלל. וכבר זירז ע"ז ג"כ

אוחזו הפמ"ג בכלל כ"ז שכתב שם דתפילין שמונחין שלא במקומן הרי הם כמונחין בדין. ועיין לעיל בסימן כ"ז צב"ל שהארכנו בזה : (ד) בגופן. ודינו פסוק כש"ס ר"ה י"ז דאפילו הוא איש בינוני דדרכו של הקב"ה להטות הכף כלפי חסד מכיון שנמצא בחוד עונותיו עון זה כף חובה מכתבת והוא מוכרה לירד לגיהנם ואם ה"ו ג"כ עונותיו מרובין מזכותיו נידון בגיהנם י"ב חודש ואח"כ גופן כלה וגשמתן נשרפת ורוח מפזרת אפרן תחת כפות רגלי הנדיקים. וע"ש בתוס' דכ"ז בשלם עשה תשובה. (ג) ויען כי גדול כח המצוה כ"כ ולהיפך המונח ר"ל לכן יזהר כל אדם לקנות תפילין מסופר מומחה וי"ש ובעל חורה וכן רצועות יקנה מאיש נאמן כדי שיהא בטוח שמעבדו לשמן מעורות טהורות כי מי שהוא מניח תפילין פסולים לא לבד שאינו מקיים המצוה אלא (ד) שמכרך כמה וכמה ברכות לבטלם שהוא עון גדול. ובעו"ה רבה המבטלה כמה שקונים הפ"ן ורצועות ממאן דהוא לפי שמזכרים צול ורובן אינם מרובעין ועוד יתר קלקולים שמצוי בהם בעת כתיבתן וכל ירא שמים יתן אל לבו ח"ס על מלבוסיו וכליו הוא מהדר שיהיו כתיבות מ"ס בהפלי שמים שלא ינמאם ויהום על הכסף אלא יזהר לקנות אותן שהם בודאי כשרים אף שמחירם רב. וכתב הד"מ בשם המרדכי יש להדס להדר אחר תפילין נאים שנאמר זה אלי ואנוהו דהיינו שכתבן לבגד אומן ככתב נאה וצדיו נאה ובקולמוס נאה וקלפים נאים : (ה) להיותם עליו. דבזמן קצר כזה בקל יכול לזהר מהפחה ומהפח הדעת : (ו) בשעת ק"ש. דכל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו. ואם לא נזדמן לו אז או שהיה חולה מעיים בשעת מעשה כל היום זמנו ומחוייב להניח עכ"פ כדי שלא יבטל יום אחד ממצות תפילין : (ז) ותפלה. ועיין לעיל סימן כ"ה סי"ג. וזהו לכל אדם אבל חכמי מעשה טהגין ללמוד אחר התפלה בתפילין (ה) אך יש לזהר שלא לדבר בהם (ו) דברים בטלים דמלבד איסור דברים בטלים הוא בא ע"ז לדי היסח הדעת. ועיין לעיל בסימן כ"ח סק"ג ובמעשה רב : (ח) היודע. דקודם לכן אין רשאי להניח תפילין ולאו חינוך

שער הציון

(א) פ"א בשם החוס' ואר"ם : (ב) ונע"ק עליו מש"ס דר"ה י"ז ע"א למה נריך להרץ דאיידי במחנה ע"מ יתכן בנה"ג וי"ל : (ג) ח"א : (ד) פמ"ג : (ה) ברכי יוסף : (ו) מעשה רב :

אביו * לקנות לו תפילין (ט) לחנכו: כגה * וי"א * דהאי קטן (י) דוקא שהוא (יא) בן י"ג (ד) [ב] שנים ויום אחד (צמל העיטור (יב) * וכן נהגו ואין לשנות (דברי פנמו) :

א חולין ק"י
ב סכונת רח"ש
כלל ד' סימן ח'
ג ברכות כ' ד כ"י
ד פירוש הירושלמי
ה שמיא צא"ח רח"ה
ו מה שכתבו בשם
הר"ם

לח דין מי הם החייבים בתפילין והפטורים . ובו י"ג סעיפים :

א (א) אחרונה מעיים (ב) פטור (א) [א] (ג) מתפילין: כגה אפילו אין לו (ב) (ד) צמר אכל שאר חולה אם מצטער בחליו ואין דעתו מיושג עליו (ה) פטור וא"ל חייב (מרכיזי א"ח ומיימוני פ"ד) : ב (ו) י"ב שברי לו שאינו יכול (ז) להתפלל בלא הפחה מוטב שיעבור וכן התפלה ממה שיתפלל בלא גוף נקי (ועין לקמן סימן פ') ואם יראה לו שיוכל להעמיד עצמו בגוף נקי (ח) בשעת ק"ש יניח תפילין בין אהבה לק"ש (ט) ויברך: ג (י) יגשים ועבדים פטורים מתפילין מפני שהוא מצות עשה (יא) שהזמן גרמא : כגה ואם (יב) הגשים רוצין להחמיר על עצמן (יג) מוחים בידן (כלל כו) : ד יהמניה תפילין צריך (יד) ליוהר פהרהור תאית (ג) אשה: כגה ואם א"ל לו בלא הכורים מוטב (טו) שלא להניחם (כלל כו וא"ס):

באר היטב

שערי תשובה

(ד) שנים . והכ"ח חולק וכתב דקטן הלמוד חלמוד ויודע לשמור את עצמו חייב אביו לקנות לו תפילין גם הר"ם הלוי חלק א"ח סימן א' פסק מהגניע לעשר שנים חייב לתכנו במצות תפילין . ועכשיו נהגו להניח ב' או ג' חדשים קודם הי"ג שנים מ"א :

(ה) מתפילין . מי שביטל מצות תפילין מחמת חולי ועברו עליו למ"ד יום שלא הניחם אם כשהזכר והניחם צריך לברך שהחיינו או לא פסק בהשוכות חות יאיר סימן רל"ט דא"ל לברך שהחיינו כיון דחינו מצוה דאחל מזמן לזמן ע"ס : (ב) צמר . אפילו הולך בשוקים וברחובות בסעף ב' : (ג) אשה . עיין ב"י ומ"ס עליו המ"א והיד אהרן מיישבו :

משנה ברורה

חינוך הוא : (ט) לחנכו . בננות הנחתן וכן ללמדו הדינים הנלרכים לזה: (י) דוקא . וקודם לכן אין מניחו ללבוש תפילין אפילו אם יראה דבדאי אין יודע לשמור הפילין : (יא) בן י"ג שנים . היינו אפילו אם לא הביא ב' שערות [כמ"ג] : (יב) וכן נהגו . ועכשיו נהגו להניח ב' או ג' חדשים קודם הזמן [מ"א] ועיין בזה"ל . חרש המדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר חייב להניח תפילין אכל אין שומע ואין מדבר אין מוחין בידו מלהניחם אם רוצה [בה"ט] :

(א) חולה מעיים . וה"ה (ה) מי ששחה משקה המשלש : (ב) פטור . משום דתפילין בעי גוף נקי : (ג) מתפילין . מי (ב) שביטל מצוה תפילין מחמת חולי ועברו עליו ל' יום שלא הניחם כשהזכר ומניחם ח"ל לברך שהחיינו : (ד) צמר . אפילו (ג) אם הולך בשוקים וברחובות פטור (ד) ואסור לו להחמיר על עצמו בזה אלא בשעת ק"ש ותפלה אם יודע שיוכל להעמיד א"ע בגוף נקי וכמו שכתב לקמן בס"ב : (ה) פטור . שמה (ה) מחוך הצמר יסית דעתו מהם . ואם רוצה להחמיר ע"ע (ו) רשאי . מי (ז) שלבו פרוס דהיינו שהולך במכנסים לבד ולמעלה הוא פרוס [ואין בכלל זה מה שביטל הצמר פחות] לא ימח תפילין דאף דלברך רשאי כיון שערותו מכוסה כדמוכח בסימן ע"ד אפ"ה אין נכון שיהא מגולה לבו ויניח תפילין : (ו) מי שצרי לו . לחפזי אם חינו יודע צירור צודאי אין לבטל אפילו חפלה בצבור משום זה : (ז) להתפלל . דוקא הפלה משום דהוא כעומד לפני המלך וגנאי הוא לעמוד להתפלל על דעת שיפסוק בהמלצ עד שיכלה הריח אכל ק"ש וברכותיה מותר אך בלי תפילין : (ח) בשעת ק"ש . עיין לקמן סימן פ' במשנה ברורה כי שם יבואר הכל בעז"ה : (ט) ויברך . ויקרא בהן שמע ותא"כ יתלצן . ואם יודע שאין יכול לעמוד עצמו מלהפית אלא בכדי שיוכל לחלוץ השל ראש אפ"ה מותר להניח לכחלה את שיהיה כ"כ המ"א אכל המ"ג מפסק בזה : (י) נשים . (ח) ופוטמום ואחרונינום חייבין בתפילין מספק ככל המצות : (יא) שהזמן גרמא . לענין עבדים ועיין בספר חוספות שכתב בהדיא להיפך ועיין בספר הוכפיה ירושלים : (יג) מוחים בידן . מפני שצריכין גוף נקי ונשים אין אריות להחיר : (יד) ליוהר . דבעין (ט) גוף נקי גם ממחשבה רעה : (טו) שלא להניחם . ומ"ח יראה בכל היכולת (י) לכוף את עצמו ולמשוך הלב ליראת שמים כדי להסיח הדעת מדברי

גדולים בא"י ואמרו לו שאין להניח תפילין בע"ס ע"ס : [ב] שנים . עכ"ס וכל שהגיע לי"ג ויום אחד אף שאין ידוע שהניח שערות חייב בתפילין מדינה מתחת חוקה דרכא דכל שהגיע לכלל שנים חוקה הביא סימנים ועיין לקמן סי' כ"ה לענין שם העיבור ופאר דינים בזה :

[א] מתפילין . עכ"ס ועיין בחו"י שכתב דאפי' לא הניח תפילין מעולם אין לברך שהחיינו כיון דרגילה וחדירה (עיין ב"י סי' כ"ח ובת"ש שם) וכן נכחם פאר וכשאינו בנו וליתא נכדו הראשון אין לברך שהחיינו . וכלית בן זכר יש מצרכין שהחיינו ולכן אין מצרכין בשעת המילה ואפילו בלידת בן בכור כמ"ס ש"ך ביו"ד

פטור . וכמ"ס המ"א דאם רוצה להחמיר בשעת ק"ש ותפלה מותר כמ"ס

ביאור הלכה

* לקנות לו . ויש לעיין אם יש לו ב' נשים אם חייב לקנות תפילין עבור כ"א או שיואל כמה שיהיה מהאולה לבנו האחד ואחר הפלתו יתנם לבנו השני וכן ב"ש לו בן אחד והוא משיג לשאל עבור תפילין או שיתן לו את תפיליו לק"ש ותפלה בכל עת בחינוך דהיינו עד שיעשה לאיש אם יולא בזה דאפשר מה דקטן בהרייתא [סוכה ד' מ"ג] אביו קונה לו תפילין היינו דוקא בזמנם שהיו מרחין תפילין כל היום ואין מלוי שיבאיל א' לחבירו תפיליו משא"כ בזמנינו חדע דלא נקט כן כלולב שוב מלחתי בזה שמשמע קלח כדכרינו ויש לדחות ע"ס ונ"ע : וי"א וכו' . בפ"ב בסמ"ג וז"ל ואינו יודע אם הוא י"ג שנים אולי חויב יש על אביו דאיש כס"ט הוא ואם הוא עני כל ישראל מלווין להחיותו וי"ל יג"ס ולא הביא ב' שערות ולפ"ז י"ל דה"ה עד רוב שנותיו אם לא הביא ב' שערות חייב לחנכו עכ"ד ואף דלא חייב מדינה מחמת חוקה דרכא וכמו שהביא בש"ס אעפ"י י"ל דלא סקע מחזיו מצות חינוך כ"ז שאין ידוע שהביא ב"ש אכל כ"ז דוחק גדול ועיין לקמן בסימן רכ"ה ס"ב דכשנעשה כן י"ג אביו מנרך ברוך שפטרני וסיינו ממלות חינוך לפי מ"ס המ"א שם ולא אישתימט אחד מהם לומר דדוקא כשידוע שהביא ב' שערות אלא צודאי דלענין חינוך שהוא דרבק מכל לפסוק על חוקה דרכא . ובאמת יורה דרכו שלא ראה בסמ"ג את ספר העיטור ת"ב שבימיו עדיין לא נדעם כי לפי מה שכתב שם מוכח שלדידיה לא נזכר בגמרא באי דינא כלל לענין הקנהא דרבק ומשמע מניח דלא היה ע"ז הקנהא כלל רק לענין דאורייתא שאין בן י"ג מהוייב בתפילין כ"א כשיודע לשמור תפיליו והביא ע"ז במבילתא רח"ה ממקרא ובמרתם את ההוקס הולא עי"ס והוא אפילו אם הביא ב"ש דומיא דחיוב מוזהר ההזכר שם עי"ס . ולענין קושית בסמ"ג מה שייך אביו לזה עיין בש"ך ברכי יוסף ותיישב לך . וכ"ז לפי שיטת העיטור אכל אף קי"ל כדעת כל הפוסקים וכמ"ס הב"י דלא נזכר בגמרא באי דינא כלל לענין גדול רק לענין קטן נהגו העולם להחמיר בהעיטור שלא להניח תפילין : * דהאי קטן דוקא . סי' ואו הליא באם יודע לשמור תפיליו שזו היא שיטת בה"ע כמו שמפורש שם ומה דאין מוהגין בהיום לדקדק בזה אפשר דהרמ"א לא פסק לנהוג כוותי' רק לענין שלא יניח קודם בר מצוה ולא לזה וכן מוכח קצת בד"מ עי"ס ח"ג דכ"ז דוקא בזמנם שהיו מניחין תפילין כל היום וקשה ליוצר בשמירתן אכל בהיום שאין מניחין רק בזמן ק"ש ותפילה תליק מסתמא בשנעשה י"ג שידע לשמור תפיליו דומיא דהמבואר בס"ב אם לא כשמע שאין יודע לשמור תפיליו : * וכן נהגו . עיין

דהא שכתב וי"ס לאו זמן תפילין : (יב) הגשים . עיין בעמ"ג שה"ה בצכר הוכפיה ירושלים : (יג) מוחים בידן . מפני שצריכין גוף נקי ונשים אין אריות להחיר : (יד) ליוהר . דבעין (ט) גוף נקי גם ממחשבה רעה : (טו) שלא להניחם . ומ"ח יראה בכל היכולת (י) לכוף את עצמו ולמשוך הלב ליראת שמים כדי להסיח הדעת מדברי

שער הציור

(א) ח"א : (ב) כה"ע : (ג) מ"א : (ד) מ"א : (ה) פרישה : (ו) פמ"ג : (ז) מ"א ופמ"ג : (ח) כמ"ג בסימן ל"ט : (ס) ג"י : (י) כ"י :

